

Universiteit Utrecht

Persoonlijke netwerken
En het effect van de buurt

Lieke Baars

5732476

Bachelor project sociologie

Scriptiebegeleider

Marcus Kristiansen

Tweede beoordelaar

Joyce Delnoij

Universiteit Utrecht

Faculteit Sociale Wetenschappen

Sociologie

15 juni 2018

Inhoud

1. Abstract	2
2. Inleiding	2
3. Theorie	5
3.1 Verschillende etniciteiten in de buurt.....	5
3.1.1 Voorkeuren.....	5
3.1.2 Ontmoetingskansen	5
3.1.3 Derden	6
3.2 Werkloosheid in de buurt	8
4. Methode.....	10
4.1 Dataverzameling en databestand	10
4.2 Operationalisering	11
4.2.1 Afhankelijke variabele.....	11
4.2.2 Onafhankelijke variabelen.....	13
4.2.3 Controlevariabelen	14
4.3 Analysestrategie	16
5. Resultaten	17
5.1 Demografische samenstelling van het persoonlijke netwerk	17
5.2 Etnische samenstelling van het persoonlijke netwerk	21
6. Discussie en conclusie.....	25
6.1 Demografische samenstelling van het persoonlijke netwerk	25
6.2 Etnische samenstelling van het persoonlijke netwerk	26
6.3 Beperkingen en aanbevelingen voor vervolgonderzoek.....	27
7. Referentielijst	28

1. Abstract

In dit onderzoek is getracht de samenstelling van het persoonlijke netwerk te onderzoeken aan de hand van twee buurtfactoren; het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt en het werkloosheidspercentage in de buurt. Aan de hand van de theorie van Kalmijn over voorkeuren, ontmoetingskansen en derden is getracht de relatie tussen het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt en het percentage van personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk te onderzoeken. Aan de hand van de etnische competitietheorie en de sociale identiteitstheorie is getracht de relatie tussen het werkloosheidspercentage in de buurt en het percentage van personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk te onderzoeken. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de Nederlandse levensloopstudie. Er zijn twee regressieanalyses uitgevoerd. Uit de resultaten blijkt dat wanneer het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt toeneemt, het percentage van personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk afneemt. Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond blijken meer personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk op te nemen dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. Verder komt uit de resultaten naar voren dat er geen relatie is tussen het werkloosheidspercentage en het percentage van personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk. Ook blijkt dat Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond een minder homogeen netwerk hebben dan Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Kernwoorden: *persoonlijk netwerk, buurtfactoren, percentage niet-westerse etniciteiten, werkloosheidspercentage*

2. Inleiding

In de afgelopen jaren is er veel onderzoek verricht naar sociale netwerken. Sociale netwerken vormen een geheel waarin mensen met elkaar verbonden zijn. Het gaat hier om de relaties en verbintenissen tussen mensen (Fisher, 2005). Er is onder andere gekeken naar het effect van het sociale netwerk op mobiliteit, emoties, werknemersgedrag, mate van geluk en politieke gedragingen (Poldolny & Baron, 1997; Kramer, Guillory & Hannock, 2014; Soltis, Agneessens, Sasovova & Labianca, 2013; Fowler & Christakis, 2008; Bond, Fariss, Jones, Kramer, Marlow, Settle & Fowler, 2012). Het sociale netwerk is dus op verschillende terreinen van invloed op het individu.

In een sociaal netwerk kunnen persoonlijke netwerken ontstaan. Persoonlijke netwerken bestaan uit de mensen die het dichtst bij iemand staan en met wie zij regelmatig contact hebben (Fisher, 2005). Persoonlijke netwerken zijn van belang voor de mate van

geluk van een individu. Zo blijkt uit het onderzoek van Fowler en Christakis (2008) dat de mate waarin iemand gelukkig is, afhangt van de mate van geluk van de mensen in het sociale netwerk. Het gevoel gelukkig te zijn is volgens Fowler en Christakis (2008) dan ook geen individuele keuze maar hangt af van de groep mensen met wie iemand omgaat.

In een aantal onderzoeken is getracht de persoonlijke netwerken van groepen te onderzoeken (Tijhuis & Flap & Foets & Groenewegen, 1992; Van der Poel, 1993; Mollenhorst, 2009). Zo is er in het onderzoek van Tijhuis, Flap, Foets en Groenewegen (1992) onderzoek gedaan naar de persoonlijke netwerken van de Nederlandse bevolking. Uit het onderzoek blijkt dat de meeste Nederlanders deelnemen aan meerdere netwerken zoals het gezin en de kerk. Daarnaast blijkt uit hetzelfde onderzoek dat de meeste mensen in Nederland sociale steun ondervinden vanuit hun persoonlijke netwerken (Tijhuis et al., 1992). In een ander onderzoek is er, met behulp van de rationele keuze theorie, gekeken naar de kosten en baten die mensen ondervinden bij het kiezen van bepaalde mensen voor het persoonlijke netwerk (Van der Poel, 1993). Het persoonlijke netwerk wordt echter niet alleen gevormd op basis van persoonlijke keuzes (Mollenhorst, 2009). De keuzes die mensen hebben, worden beperkt door de ontmoetingsgelegenheid. Zo selecteren mensen vaak vrienden voor het persoonlijke netwerk uit een context waar zij al eerder een vriend of vriendin uit hebben gekozen. Daarnaast blijkt dat de mate waarin vrienden in het persoonlijke netwerk elkaar onderling kennen, afhankelijk is van de context waarin men elkaar heeft ontmoet (Mollenhorst, 2009). Een voorbeeld van een context is de buurt.

Het hebben van persoonlijke contacten in de buurt brengt verschillende voordelen met zich mee. Zo hebben vriendschappen en contacten in de buurt van het individu een beschermende werking voor de negatieve effecten die het wonen in een achterstandsbuurt kan hebben op de psychische gezondheid (Fone, Dunstan, Loyd, Williams, Walkins & Palmer, 2007). Uit ander onderzoek komt naar voren dat het hebben van sociale contacten in de buurt een steunende functie kan hebben in zware tijden door het individu relevante informatie te verschaffen over de buurt zelf maar bijvoorbeeld ook over werkgelegenheid (Ellen & Turner, 1997). Verder blijkt dat personen die meer contact hebben met mensen uit dezelfde buurt, meer toegang hebben tot sociaal kapitaal (Tubergen & Volker, 2015). Het hebben van contacten in de buurt is dus van belang voor het individu. Maar niet iedere buurt ziet er hetzelfde uit, wat gevolgen kan hebben voor wie men selecteert voor het persoonlijke netwerk. Verschillende kenmerken van de leefomgeving beïnvloeden namelijk zowel de manier van denken als de manier van gedragen van het individu (Gesthuizen, 2006). Wanneer er wordt gekeken op buurtniveau blijkt bijvoorbeeld dat de etnische samenstelling van de

buurt invloed heeft op de mate waarin een individu zich veilig voelt in de buurt. Een hoog percentage van etnische minderheden in de buurt leidt ertoe dat men zich onveiligert voelt in de eigen buurt (Kleinhans & Bolt, 2010). Werkloosheid in de buurt leidt veelal tot frustratie onder buurtbewoners en leidt tot een verminderde gezondheid (Kleinhans et al., 2010; Giatti, Barreto & César, 2010). In dit onderzoek zal dan ook worden gekeken of de etnische samenstelling en het werkloosheidspercentage in de buurt van invloed zijn op het persoonlijke netwerk van mensen.

In de hiervoor genoemde onderzoeken naar persoonlijke netwerken wordt geen onderscheid gemaakt tussen verschillende bevolkingsgroepen in Nederland. Er is dan ook weinig bekend over de persoonlijke netwerken van migranten en hoe deze netwerken beïnvloed worden. In dit onderzoek zal daarom een onderscheid gemaakt worden tussen Nederlanders zonder migratieachtergrond en Nederlanders met een migratieachtergrond. Specifiek zal er worden gekeken naar Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond. Deze personen vallen onder de groep personen met een niet-westerse achtergrond (CBS, z.j.). Wanneer verschillende etnische groepen in het onderzoek worden opgenomen, kan gekeken worden hoe de buurt de persoonlijke netwerken van de etnische groepen beïnvloedt en kunnen de verschillen tussen de persoonlijke netwerken achterhaald worden. Wanneer de verschillen tussen de groepen in kaart kunnen worden gebracht, kan een gerichte aanpak plaatsvinden. Op deze manier zullen Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond als groep worden ondersteund.

De onderzoeksvraag die hierbij hoort, luidt als volgt: *In hoeverre worden persoonlijke netwerken van Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond, Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond bepaald door de buurt?* Om deze vraag te kunnen beantwoorden, zal er worden gekeken naar de twee eerdergenoemde buurtfactoren, de etnische samenstelling en de mate van werkloosheid in de buurt.

3. Theorie

3.1 Verschillende etniciteiten in de buurt

In het onderzoek van Kalmijn (1998) wordt aangetoond dat drie factoren een belangrijke rol spelen bij het wel of niet aangaan van bepaalde contacten. Deze drie factoren bestaan uit voorkeuren, ontmoetingskansen en derden en zullen in dit onderzoek gebruikt worden om een beter beeld te creëren over hoeveel personen uit de buurt men selecteert voor het persoonlijke netwerk.

3.1.1 Voorkeuren

Netwerken komen voor een deel tot stand door de voorkeuren die mensen hebben (McPherson, Smith-Lovin & Cook, 2001). In het onderzoek van McPherson, Smith-Lovin en Cook (2001) wordt dit aan de hand van de homogeniteitstheorie verklaard. De homogeniteitstheorie gaat ervan uit dat contact vaker ontstaat tussen mensen die gelijkenissen vertonen, dan tussen mensen die van elkaar verschillen. Dit proces is het gevolg van de voorkeuren die men heeft om met andere om te gaan die aan hun gelijk zijn (McPherson et al., 2001; Martinovic, Tubergen & Maas, 2009; Lin, 2000). Doordat men bepaalde voorkeuren heeft, leidt dit tot een selectieproces waarin mensen die gelijkenissen vertonen elkaar eerder zullen selecteren voor het sociale netwerk dan mensen die geen gelijkenissen vertonen (Kandel, 1978). Gelijkenissen kunnen onder andere worden gevonden in opleidingsniveau, economische status, sekse en leeftijd, maar ook in etniciteit (McPherson et al., 2001; Kandel, 1978). Individuen hebben een voorkeur voor de eigen etnische groep (Schelling, 1971; Martinovic et al., 2009; Lin, 2000). Zo zullen Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond, Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond een voorkeur hebben voor personen uit de eigen etnische groep.

3.1.2 Ontmoetingskansen

Hoewel men voorkeuren heeft voor bepaalde mensen, zijn er ook ontmoetingskansen nodig (Martinovic et al., 2009; Huiberts, 2002). Ontmoetingskansen spelen een grote rol bij de totstandkoming van contact tussen personen (Kalmijn, 1998). Zonder ontmoetingskansen zal men niet in contact komen en elkaar niet kunnen selecteren voor het sociale netwerk. Ontmoetingskansen vindt men in verschillende contexten, zo ook in de buurt. Wanneer er specifiek wordt gekeken naar Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond valt op dat deze twee groepen vaak

geconcentreerd wonen in bepaalde buurten (CBS, 2005). Deze buurten worden aangeduid als concentratiewijken (Van der Laan Bouma-Doff, 2004). Concentratiewijken worden door Tesser en van Praag (Tesser en van Praag, 1995; zoals beschreven in Eldering, 2006) gedefinieerd als: “Verzamelpaatsen van kansarme, weinig op de Nederlandse samenleving georiënteerde Nederlanders met een migratieachtergrond en weinig verdienende, maar naar opleidingsniveau beter toegeruste Nederlanders zonder migratieachtergrond.” De bewoners kennen een lage sociaaleconomische positie en bevinden zich in de onderste lagen van de samenleving (Scheepers, Gijsberts & Coenders, 2002). Concentratiewijken zijn dan vaak ook achterstandsbuurten (Dagevos, 2009). In dit soort buurten wonen vaak meerdere etnische groeperingen bij elkaar (Schelling, 1971).

Nederlanders zonder migratieachtergrond vormen vaak een relatief kleine groep in zo'n concentratiebuurt (Dagevos, 2009). Dit komt onder andere door de ‘witte vlucht’ van Nederlanders zonder migratieachtergrond uit concentratie buurten. Nederlanders zonder migratieachtergrond zijn eerder dan migranten, geneigd om te gaan verhuizen en komen vaker in witte buurten terecht. Als Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond verhuizen, is dit vaak naar een andere concentratiebuurt (Dagevos, 2009). Concentraties van etnische groepen worden dan ook steeds groter. Zo zijn er steeds meer buurten die een hoog percentage niet-westerse migranten kennen. Dit leidt ertoe dat buurten steeds meer verkleuren en de groep Nederlanders zonder migratieachtergrond in concentratiebuurt steeds kleiner wordt. Het gevolg hiervan is dat de ontmoetingskansen tussen Nederlanders zonder migratieachtergrond en Nederlanders met een migratieachtergrond zijn afgenomen. Daartegenover staat dat de ontmoetingskansen met leden uit de eigen groep zijn toegenomen voor zowel Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond als Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond (Dagevos, 2009). Nederlanders zonder migratieachtergrond zullen in concentratiewijken minder ontmoetingskansen hebben met de eigen groep wanneer er sprake is van een hoog percentage niet-westerse migranten.

3.1.3 Derden

Naast voorkeuren en ontmoetingskansen, spelen derden ook een belangrijke rol bij het aangaan van bepaalde contacten. Derden vindt men in de sociale omgeving van het individu. Onder derden kunnen vrienden, ouders en de groep waartoe het individu behoort, worden verstaan (Martinovic et al., 2009). Het individu wordt beïnvloed door deze derden, oftewel zijn sociale omgeving (Kalmijn, 1998). Dit proces verloopt via de sociale normen die in de groep heersen. Deze sociale normen beïnvloeden het individu en de mate waarin dit individu

contact heeft met andere groepen (Pettigrew, 1998). Zo kan de groep het contact met andere etnische groepen aanmoedigen of juist ontmoedigen. Wanneer meningen of gedragingen van personen niet overeenkomen met die van het individu, zal het individu de vriendschap verbreken of zijn vriend proberen te beïnvloeden (Kandel, 1978).

Uit onderzoek blijkt dat een groot deel van Nederlanders zonder migratieachtergrond negatief is over Nederlanders met een islamitische achtergrond. Hieronder vallen onder andere Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond (González, Verkuyten, Weesie & Poppe, 2010; Huijnk, Dagevos, Gijsberts & Andriessen, 2015). Veertig procent van de Nederlanders zonder migratieachtergrond, vindt het vervelend als hun kind besluit om met iemand van een andere afkomst te trouwen dan die van het individu zelf. De groep zet de normen van de groep vast, wat een invloed heeft op het soort contacten dat iemand heeft (Martinovic, Tubergen & Maas, 2009). Als er wordt gekeken naar etnische groepen, ziet men dat de etnische groep de mate van contact met Nederlanders zonder migratieachtergrond negatief beïnvloed doordat dit voorbij gaat aan de traditionele normen van de etnische groep (Martinovic et al., 2009). Wanneer men de normen van derden overneemt, kunnen deze zich uiten in hen voorkeuren. Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond hechten meer waarden aan de mening van hun ouders dan Nederlanders zonder migratieachtergrond en zullen minder snel tegen de traditionele normen ingaan (SCP, 2014).

Naar aanleiding van deze bevindingen kan men concluderen dat voorkeuren, gelegenheid en derden invloed hebben op wie men selecteert voor het eigen persoonlijke netwerk. Deze drie factoren hangen met elkaar samen en beïnvloeden elkaar (Martinovic et al., 2009).

Voor Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond wordt verwacht dat zij, gekeken naar de voorkeuren, ontmoetingskansen en derden, meer mensen uit de eigen buurt voor het persoonlijke netwerk selecteren wanneer er sprake is van een hoog percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt.

H1: *Hoe hoger het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt is, hoe meer personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk zitten van Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond.*

Voor Nederlanders zonder een migratieachtergrond wordt verwacht dat zij ondanks de toegenomen ontmoetingskansen met Nederlanders met een migratieachtergrond, toch een sterkere voorkeur houden voor de eigen groep. Verwacht wordt dan ook dat Nederlanders zonder migratieachtergrond, minder mensen uit de eigen buurt voor het persoonlijke netwerk selecteren wanneer er sprake is van een hoog percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt.

H2: *Hoe hoger het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt is, hoe minder personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk zitten van Nederlanders zonder een migratieachtergrond.*

3.2 Werkloosheid in de buurt

Werkloosheid vindt men bij verschillende bevolkingsgroepen. Zo ook bij Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond, Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond (CBS, 2017). Doordat mensen die werkloos zijn vaak minder te besteden hebben, wonen zij in dezelfde soort buurten.

In dit stuk zal aan de hand van de etnische competitietheorie en de sociale identiteitstheorie worden gekeken in hoeverre de werkloosheid in de buurt een effect heeft op het persoonlijke netwerk van Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond, Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond.

De etnische competitietheorie kijkt naar de mate waarin een groep zich bedreigd voelt door een andere groep (Vervoort, Scholte & Scheepers, 2008; Dagevos, 2009). De etnische competitietheorie gaat ervan uit dat de etnische meerderheid zich bedreigd zal voelen wanneer het aantal Nederlanders met een migratieachtergrond in het land toeneemt. Dit leidt tot minder positieve attitudes van de meerderheid tegenover anderen etnische groepen. Dit geldt voor de gehele samenleving maar ook voor verschillende contexten zoals scholen en buurten. Op buurt niveau zal de etnische meerderheid zich bedreigd voelen naarmate er meer Nederlanders met een migratieachtergrond in de buurt wonen.

Wanneer men zich bedreigd voelt door andere etnische groepen in de buurt, leidt dit tot negatieve attitudes tegenover deze etnische groepen (Vervoort et al., 2008). Negatieve attitudes tegenover een andere groep gaan vaak gepaard met sterke voorkeur voor de eigen groep (Vervoort et al., 2008). Dit proces kan verklaard worden aan de hand van de sociale identiteitstheorie. Volgens de sociale identiteitstheorie verlenen mensen hun eigen identiteit

voor een deel aan de groep waartoe zij behoren (Tajfel & Turner, 1986). Positieve eigenschappen van de groep worden aan de eigen identiteit gelinkt, men wil immers positief over zichzelf en zijn groep kunnen zijn. Daarnaast zijn mensen geneigd om hun eigen groep als beter te zien dan andere groepen (Vervoort et al., 2008; Phinney, Ferguson & Tate, 1997). Als men zich sterk identificeert met de eigen groep, vindt men het belangrijk dat de eigen cultuur in stand blijft. Dit betekent echter niet dat men negatief tegenover andere culturen zoals bijvoorbeeld de Nederlandse cultuur staat. Een voorkeur voor de eigen groep hoeft dus niet per se te leiden tot een afwijzing van een andere groep (Verkuyten & Thijs, 1999). Maar wanneer men zich bedreigt voelt, gaat men zijn eigen groep als beter zien (Vervoort et al., 2008; Crano & Seyranian, 2007) wat uiteindelijk kan leiden tot uitsluiting van andere groepen (Scheepers et al., 2002; Manveska, van der Waal, Achterberg, Houtman & de Koster, 2010).

Verwacht wordt dat de gevoelens van bedreiging worden versterkt naarmate het werkloosheidspercentage in de buurt stijgt. Uit onderzoek blijkt namelijk dat een hoog werkloosheidspercentage leidt tot minder sociale cohesie in de buurt (Santiago, Wadsworth & Stump, 2011). Wanneer er sprake is van een lage sociale cohesie, neemt ook het vertrouwen in de buurt af (Sampson, Raudenbusch & Earls, 1997). Verwacht wordt dan ook dat een hoger werkloosheidspercentage in de buurt een negatief effect heeft op het vertrouwen in buurtbewoners wat de gevoelens van bedreiging tegenover andere groepen kan aansterken. Men zal een grotere voorkeur ontwikkelen voor personen uit de eigen etnische groep wat ertoe leidt dat men minder mensen met een andere herkomst voor het persoonlijke netwerk selecteert. Verwacht wordt dat dit effect sterker zal zijn voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond dan voor Nederlanders zonder migratieachtergrond doordat het werkloosheidspercentage onder Nederlanders met een migratieachtergrond hoger is dan onder Nederlanders zonder migratieachtergrond (Huijnk, Gijsberts & Dagevos, 2010).

H3: *Werkloosheid in de buurt heeft een negatief effect op de etnische diversiteit van het persoonlijke netwerk.*

H4: *Werkloosheid in de buurt heeft een sterker negatief effect op de etnische diversiteit van het persoonlijke netwerk voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond dan voor Nederlanders zonder migratieachtergrond.*

4. Methode

4.1 Dataverzameling en databestand

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de dataset van de Nederlandse levensloopstudie (NELLS). Met behulp van deze studie is onderzoek gedaan naar de leefsituatie en naar de meningen van de Nederlandse bevolking in de leeftijdscategorie 15 tot 45 jaar. Zo wordt er onder andere gekeken naar familieachtergrond, sociaal-demografische achtergrond, waarden, normen en attitudes. Aan de hand van deze thema's kunnen de opgestelde hypotheses in dit onderzoek onderzocht worden. Dit maakt de dataset relevant voor dit onderzoek. De data in deze studie zijn verzameld door de universiteiten van Nijmegen en Tilburg. De studie is uitgevoerd door verschillende onderzoekers, dit zijn Kalmijn, Kraaykamp, Monden en de Graaf (2010). Voor de selectie van respondenten is er eerst een quasi-random selectie uitgevoerd van 35 gemeenten. Dit is gedaan op basis van regio en urbanisatie. Vervolgens is er gebruik gemaakt van een random selectie van het bevolkingsregister op basis van leeftijd en het geboorteland van de respondent en diens ouders. In de data is sprake van een over sampling van Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond. In de dataset worden alleen Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond meegenomen die uit sterk geurbaniseerde gemeenten komen. Dit komt doordat deze twee groepen weinig te vinden zijn in niet geurbaniseerde gemeenten (6% en 8%).

De levensloopstudie bestaat uit twee golven. In dit onderzoek zal gebruik worden gemaakt van de eerste golf. De eerste golf vond in 2009 plaats. Hieraan deden 5312 respondenten mee, waarvan 1192 Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond, 1143 Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en 2977 overig. In de eerste golf werd er voor iedere respondent een vragenlijst afgenomen. Deze vragenlijst bestond uit een face-to-face interview en een vragenlijst die zelf ingevuld moest worden. De vragenlijsten konden op papier of via het internet ingevuld worden. De algehele response rate was 52 procent. De response rate was het hoogst onder Nederlanders zonder migratieachtergrond (56%), gevolgd door Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond (50%) en het laagst voor Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond (46%). De tweede golf vond plaats in 2013. Respondenten met ontbrekende informatie op één of meerdere variabelen worden niet meegenomen in de analyse. In totaal blijven er 718 respondenten over die wel worden meegenomen in de analyse (N=718).

4.2 Operationalisering

4.2.1 Afhankelijke variabele

De afhankelijke variabele die in dit onderzoek gemeten zal worden is het persoonlijke netwerk. Er zal worden gekeken naar de samenstelling van het persoonlijke netwerk aan de hand van twee losse variabelen. Zo zal er worden gekeken naar het percentage mensen in het persoonlijke netwerk dat uit de buurt komt en naar het percentage mensen in het persoonlijke netwerk dat dezelfde afkomst heeft als de respondent.

Aan de respondenten werd gevraagd vijf belangrijke personen te noemen. Hierbij werd de volgende vraag gesteld: *'Als u terugkijkt op de afgelopen zes maanden, met wie besprak u belangrijke zaken?'*. Op deze vraag konden respondenten maximaal vijf namen noemen. Om het persoonlijke netwerk van de respondenten mee te kunnen nemen in het onderzoek zal er worden gekeken naar vijf door de respondenten genoemde personen om zo een beter beeld te verkrijgen over de samenstelling van het persoonlijke netwerk. Niet iedere respondent heeft vijf personen genoemd. Een reden kan zijn dat de respondent niet vijf personen in het persoonlijke netwerk heeft, een tweede reden kan ook zijn dat de respondent deze vraag niet heeft willen invullen voor vijf personen. Omdat het niet duidelijk is wat de reden is dat niet iedereen vijf respondenten heeft genoemd, zullen de respondenten die niet vijf personen hebben genoemd op missing worden gezet.

Om te meten hoeveel door de respondent genoemde personen uit de buurt komen, zal er gebruik gemaakt worden van de volgende vraag: *'Hoe ver weg woont .. bij u vandaan?'*. De antwoordcategorieën die hierbij horen zijn 1= *In dezelfde buurt of straat*, 2= *In dezelfde plaats, maar niet in dezelfde buurt*, 3= *In een andere plaats in Nederland op minder dan 20 kilometer afstand*, 4= *In een andere plaats in Nederland op meer dan 20 kilometer afstand*, 5= *In het buitenland* en 6= *In hetzelfde huis als u*. Voor elk persoon wordt er een dummyvariabele aangemaakt waarbij antwoordcategorieën 1 en 6 vallen onder 'wel uit de buurt' en antwoordcategorieën 2 tot 5 vallen onder 'niet uit de buurt'. De volgende dummyvariabelen komen dan tot stand: *buurt_1*, *buurt_2*, *buurt_3*, *buurt_4* en *buurt_5* met waarden 1= uit de buurt en 0= niet uit de buurt. Om het percentage van het aantal genoemde personen uit de buurt te meten, wordt de variabele *percentage in de buurt* aangemaakt. Dit zal worden gedaan door de vijf dummyvariabelen bij elkaar op te tellen, en het geheel te delen door 0.05. De minimumwaarde hierbij is 0% en de maximumwaarde is 100%.

Om te meten hoeveel door de respondent genoemde personen dezelfde afkomst hebben als de respondent, zal er gebruik gemaakt worden van de volgende vraag: *'Wat is de herkomst van .. ?'*. De antwoordcategorieën die hierbij horen zijn 1= *Nederland*, 2= *Marokko*,

3= Turkije, 4= Suriname, 5=Nederlandse Antillen en 6= Ander land, namelijk. Voor elk persoon wordt er een dummyvariabele aangemaakt waarbij de antwoordcategorieën worden gehercodeerd. De volgende dummyvariabelen komen dan tot stand; *herkomst1*, *herkomst2*, *herkomst3*, *herkomst4* en *herkomst5* met waarden 1= Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond 2= Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond, 3= Nederlanders zonder migratieachtergrond en 4= andere herkomst.

Om de herkomst van de genoemde personen te vergelijken met de herkomst van de respondenten, wordt er eerst de variabele *etnische groepen* aangemaakt. Om de etniciteit van de respondent vast te stellen werd de volgende vraag gesteld: 'In welk land zijn de volgende personen geboren?'. Deze vraag werd gesteld voor de respondent, diens ouders en overgrootouders. De antwoordcategorieën die hierbij horen zijn: 1= Nederland, 2=Marokko, 3= Turkije, 4=Suriname, 5=Nederlandse Antillen en 6= Ander land, namelijk. Aan de hand hiervan werd er een onderscheid gemaakt tussen eerste generatie Nederlanders met een migratieachtergrond, tweede generatie Nederlanders met een migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond. Onder eerste generatie Nederlanders met een migratieachtergrond worden personen verstaan die zijn geboren in het buitenland en van wie minstens één ouder ook in het buitenland is geboren. Onder tweede generatie Nederlanders met een migratieachtergrond worden personen verstaan die in Nederland zijn geboren en van wie minstens één ouder in het buitenland is geboren. In de dataset zijn de volgende antwoordcategorieën opgenomen: 1= Marokkaans, eerste generatie, 2= Marokkaans, tweede generatie, 3= Turks, eerste generatie, 4= Turks, tweede generatie, 5= niet-westers, eerste generatie, 6= niet-westers, tweede generatie, 7=westers, eerste generatie, 8=westers, tweede generatie, en 9=Nederlands. Doordat er in dit onderzoek specifiek wordt gekeken naar Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond, Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond, is de variabele *etnische groepen* aangemaakt met waarden 1= Nederlander met een Turkse migratieachtergrond, 2= Nederlander met een Marokkaanse migratieachtergrond, 3= Nederlander zonder migratieachtergrond en 4=andere herkomst.

Vervolgens worden de groepen gedeeld door de herkomst van elk door de respondent genoemde persoon. Dit resulteert in de variabelen: *zelfdeafkomst1*, *zelfdeafkomst2*, *zelfdeafkomst3*, *zelfdeafkomst4* en *zelfdeafkomst5* met waarden 1= zelfde afkomst en 0= niet dezelfde afkomst. Om het percentage van het aantal personen in het persoonlijke netwerk met dezelfde afkomst te meten, worden de scores van de variabelen *zelfdeafkomst1*, *zelfdeafkomst2*, *zelfdeafkomst3*, *zelfdeafkomst4* en *zelfdeafkomst5* bij elkaar opgeteld en

gedeeld door 0.05. Dit resulteert in de variabele *percentage zelfde afkomst*. De minimumwaarde hierbij is 0% en de maximumwaarde is 100%.

4.2.2 Onafhankelijke variabelen

De onafhankelijke variabelen die in dit onderzoek gemeten zullen worden zijn etniciteit, het werkloosheidspercentage in de buurt en het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt.

Om een onderscheid te kunnen maken tussen Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond, Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond, zullen er drie dummyvariabelen worden aangemaakt aan de hand van etniciteit. Er zal gebruik gemaakt worden van de eerder gebruikt vraag voor etnische groepen: *'In welk land zijn de volgende personen geboren?'*. De antwoordcategorieën in de dataset voor deze vraag blijven hetzelfde. In de dataset zijn de volgende antwoordcategorieën opgenomen: 1= *Marokkaans, eerste generatie*, 2= *Marokkaans, tweede generatie*, 3= *Turks, eerste generatie*, 4= *Turks, tweede generatie*, 5= *niet-westers, eerste generatie*, 6= *niet-westers, tweede generatie*, 7= *westers, eerste generatie*, 8= *westers, tweede generatie*, en 9= *Nederlands*. Nu worden er echter drie dummyvariabelen gemaakt in plaats van één variabele voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond, Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond. Antwoordcategorieën drie en vier vallen onder Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond. Antwoordcategorieën één en twee vallen onder Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond. Antwoordcategorie negen valt onder Nederlanders zonder migratieachtergrond. Dit resulteert in de volgende dummyvariabelen: *ne_turks* met waarden 1= Nederlander met een Turkse migratieachtergrond en 0= geen Turkse migratieachtergrond, *ne_marokkaans* met waarden 1= Nederlander met een Marokkaanse migratieachtergrond en 0= geen Marokkaanse migratieachtergrond en *ne_zonder* met waarden 1= Nederlander zonder migratieachtergrond en 0= wel een migratieachtergrond

Doordat er in de gebruikte dataset geen gegevens zijn van het werkloosheidspercentage per buurt, is er een nieuwe variabele aangemaakt voor werkloosheid in de buurt met behulp van de variabele *percentage werkende in de buurt*. Dit zal gedaan worden aan de hand van de volgende formule: $100 - \text{percentage werkende in de buurt} = \text{percentage werkloosheid in de buurt}$. Om het percentage niet-westerse Nederlanders met een migratieachtergrond in de buurt te meten wordt gebruik gemaakt van de bestaande variabele *niet-westerse etniciteiten*. Deze variabele geeft het percentage van niet-westerse Nederlanders

met een migratieachtergrond in de buurt weer. De minimumwaarde van de variabele is 0%, en de maximumwaarde is 100%.

4.2.3 Controlevariabelen

Uit onderzoek blijkt dat een hogere leeftijd leidt tot meer terughoudendheid tegenover migranten. Om deze reden zal *leeftijd* mee worden genomen als controlevariabele (Meulenman & Billiet, 2003). Leeftijd wordt aangegeven als ‘leeftijd op het moment van het interview’. Men kon een waarde aangeven tussen de 14 en 46 jaar. Geslacht zal ook worden meegenomen als controlevariabele. Uit onderzoek blijkt namelijk dat vrouwen negatiever zijn tegenover Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond dan mannen (Meulenman & Billiet, 2003). Dit kan mogelijk een gevolg hebben voor de persoonlijke netwerken van vrouwen en mannen. Voor geslacht zal er gebruik gemaakt worden van de dummyvariabele *man*. Hierbij is ‘man=1’ en ‘vrouw=0’.

Lager opgeleiden ervaren in tegenstelling tot hoger opgeleiden vaker problemen (Galen & Kazemier, 2015; Ross & Wu, 1996; Gesthuizen, 2006; Ladin, 2008). Door de verschillende problemen die lager opgeleiden ervaren, zijn lager opgeleiden meer geneigd om in een sociaal isolement te gaan leven. Lager opgeleiden voelen zich dan ook vaker machteloos. Zo hebben ze het idee geen controle meer te hebben over hun leven. Dit resulteert in wantrouwen tegenover de buitenwereld (Driessens & Regenmortel, 2006). Gekeken zal worden of dit een effect heeft op de keuze voor bepaalde personen voor het persoonlijke netwerk. Om opleidingsniveau als controlevariabele mee te nemen in de analyse, wordt de variabele *opleiding* aangemaakt. Dit wordt gedaan door eerst te kijken naar welk onderwijs er op het moment van het interview wordt gevolgd en vervolgens door te kijken voor welke opleidingen men een diploma heeft afgerond. Beide worden opgenomen in de variabele *opleiding*. De opleidingen zijn als volgt verdeeld: 1 = lagere school, 3= lbo, vmbo-kb/bbl, 4= mavo, vmbo-tl, 5= havo, 6= vwo/gymnasium, 7= mbo-kort, primair leerling, 8= mbo-tussenlang, secundair, 9= hbo, 10= universiteit (bachelor), 11 = universiteit (master, doctoraal), 12= promotietraject. Deze antwoordcategorieën zijn onderverdeeld in drie dummyvariabelen, namelijk *laagopgeleid*, *middelbaaropgeleid* en *hoogopgeleid*. Om een onderscheid te maken tussen laag- middelbaar- en hoogopgeleid, worden de niveaus zoals aangegeven door het CBS aangehouden (CBS, 2008). Onder de variabele *laagopgeleid* vallen de antwoordcategorieën 1, 3, 4, en 7. Onder de variabele *middelbaaropgeleid* vallen de antwoordcategorieën 5, 6 en 8. Onder de variabele *hoogopgeleid* vallen de antwoordcategorieën 9, 10, 11 en 12.

Tabel 1. Beschrijvende statistieken van de afhankelijke, onafhankelijke en controlevariabelen (N=718).

	N	Min	Max	Gemiddelde	Sd.
Afhankelijke variabelen					
Percentage in de buurt	718	0	100	34,6	26,34
Percentage zelfde afkomst	718	0	100	83,82	28
Onafhankelijke variabelen					
Werkloosheidspercentage ^a	718	-17,34	25,66	,00	7,14
Percentage niet-westerse etniciteiten ^a	718	-14,94	70,06	,00	15,77
Nederlanders zonder migratieachtergrond (ref)	718	0	1	,65	
Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond	718	0	1	,14	
Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond	718	0	1	,13	
Controlevariabelen					
Man	718	0	1	,4	
Leeftijd ^a	718	-16,06	15,49	-,00	8,99
Opleiding					
Laagopgeleid (ref)	718	0	1	,35	
Middelbaaropgeleid	718	0	1	,32	
Hoogopgeleid	718	0	1	,33	

Noot: ^a= gecentreerde variabelen

4.3 Analysestrategie

De opgestelde hypothesen zullen worden getest aan de hand van twee aparte meervoudige lineaire regressies. Dit wordt gedaan omdat het persoonlijke netwerk wordt gemeten aan de hand van twee losse variabelen die beiden continue variabelen zijn.

In de eerste regressie zal er worden gekeken naar het effect van het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt op het percentage van personen uit de buurt dat wordt geselecteerd voor het persoonlijke netwerk. In de tweede regressie zal er worden gekeken naar het effect van het werkloosheidspercentage in de buurt op het percentage van personen in het persoonlijke netwerk met dezelfde afkomst als de respondent. In beide regressies wordt er gebruik gemaakt van vier modellen. In model één wordt zowel de afhankelijke als de onafhankelijke variabele meegenomen. In model twee zal er gecontroleerd worden voor etniciteit. Om dit te doen worden er twee dummyvariabelen opgenomen voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond. Nederlanders zonder migratieachtergrond vormen de referentiegroep. In het derde model zullen de interactievariabelen worden meegenomen om te kijken of het effect van niet-westerse etniciteiten in de buurt op het percentage van personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk en het effect van het werkloosheidspercentage in de buurt op het percentage van personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk, varieert tussen Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond, Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond. In het vierde model zullen de controlevariabelen voor opleiding, geslacht en leeftijd worden opgenomen in de regressie. Voor opleiding geldt dat laagopgeleiden de referentiegroep vormen. Voor geslacht geldt dat de waarde één staat voor man en de waarde nul voor vrouw.

In een meervoudige regressie kan er sprake zijn van multicollineariteit wanneer de onafhankelijke variabelen onderling met elkaar correleren. Om multicollineariteit te voorkomen, worden de onafhankelijke variabelen gecentreerd. Men kan een variabele centreren door de variabele te verminderen met de gemiddelde waarde van deze variabele. Ook de variabele voor leeftijd wordt gecentreerd. De leeftijd van de respondenten loopt tussen de 14 en 46 jaar. De waarde nul heeft geen betekenis voor leeftijd wanneer de variabele niet wordt gecentreerd.

5. Resultaten

5.1 Demografische samenstelling van het persoonlijke netwerk

In de eerste regressieanalyse zal de relatie tussen het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt en het percentage van personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk worden onderzocht. Dit wordt gedaan aan de hand van de eerste twee hypothesen. Hypothese één stelt dat wanneer het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt hoger wordt, Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond meer personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk opnemen. Hypothese twee stelt dat wanneer het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt hoger wordt, Nederlanders zonder migratieachtergrond minder personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk opnemen. De gevonden resultaten voor de eerste twee hypothesen zullen worden weergegeven in tabel twee.

Na het uitvoeren van de regressieanalyse komt uit model één naar voren dat het percentage van niet-westerse etniciteiten geen significante voorspeller is voor het percentage van personen uit de buurt ($b=.019$, $p=.766/2$). Het percentage van niet-westerse etniciteiten blijkt uit dit model dus geen invloed te hebben op het percentage van personen uit de buurt. De toename van R^2 in model twee is significant ($F_{\text{change}}(2, 714) = 5.53$, $p = .004/2$, $R^2_{\text{change}} = .015$). Het toevoegen van de twee dummyvariabelen voor etniciteit leidt tot een significante verbetering van het regressiemodel. 1.5 procent van de variantie in de samenstelling van het persoonlijke netwerk kan verklaard worden door de etniciteit van de respondent. De drievoorspellers samen zorgen voor een significante proportie van de variantie in het percentage van personen uit de buurt ($F(3, 714) = 3.72$, $p = .011/2$).

Na controle voor etniciteit in model twee blijkt er geen significante relatie te zijn tussen het percentage van niet-westerse etniciteiten en het percentage van personen uit de buurt ($b=-.096$, $p=.179/2$). Wel blijken er verschillen te zijn tussen Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond, Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond. Voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond blijkt dat zij 8.05 procent meer personen uit de buurt voor het persoonlijke netwerk selecteren dan Nederlanders zonder migratieachtergrond wanneer het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt nul is. Voor Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond wordt dan verwacht dat zij 8.69 procent meer personen uit de buurt voor het persoonlijke netwerk selecteren voor het persoonlijke netwerk wanneer het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt nul is. Deze verschillen zijn significant ($b=8.048$, $p=.007/2$; $b=8.686$, $p=.009/2$).

De toename van R^2 in model drie is significant ($F_{\text{change}}(2, 712) = 2.67, p=.070/2, R^2 \text{ change} = .007$). Het toevoegen van de twee interactievariabelen leidt tot een significante verbetering van het regressiemodel. 0.7 procent van de variantie in de samenstelling van het persoonlijke netwerk kan verklaard worden door de interactievariabelen. De voorspellers samen zorgen voor een significante proportie van de variantie in het percentage van personen uit de buurt ($F(5, 712) = 3.31, p=.006/2$). Na het opnemen van de interactievariabelen in de regressieanalyse, blijkt uit model drie dat de relatie tussen het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt en het percentage van personen uit de buurt significant is ($b=-.244, p=.024/2$). Een toename van het percentage niet-westerse etniciteiten in de buurt leidt tot een afname van het aantal personen uit de buurt in het persoonlijk netwerk. Verwacht wordt dat het effect van het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt correleert met etniciteit. Ook uit dit model komen significante resultaten naar voren voor de verschillen tussen de etnische groepen. Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond selecteren 6.48 procent meer personen uit de buurt voor het persoonlijke netwerk dan Nederlanders zonder migratieachtergrond wanneer het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt nul is ($b=6.483, p=.037/2$). Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond selecteren 10,05 procent meer personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk dan Nederlanders zonder migratieachtergrond wanneer het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt nul is ($b=10.046, p=.007/2$). Het effect van percentage niet-westerse etniciteiten in de buurt is .347 voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond ($b=.374, p=.023/2$). Dit effect is .104 voor Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond, maar blijkt niet significant ($b=.104, p=.575/2$). Het effect van percentage niet-westerse etniciteiten in de buurt is -.244 voor Nederlanders zonder migratieachtergrond ($b=-.244, p=0.024/2$).

Uit deze resultaten komt naar voren dat het effect van percentage niet-westerse etniciteiten in de buurt sterker is voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond dan voor Nederlanders zonder migratieachtergrond. Er kan niet verondersteld worden dat het effect verschilt tussen Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond. Het effect van percentage niet-westerse etniciteiten in de buurt verschilt met .103 tussen Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond.

De toename van R^2 in model vier is significant ($F_{\text{change}}(4, 708) = 12.56, p<.001/2, R^2 \text{ change} = .065$). Het toevoegen van de controlevariabelen leidt tot een significante verbetering van het regressiemodel. 6.5 procent van de variantie in de samenstelling van het persoonlijke netwerk kan verklaard worden door de controlevariabelen. De voorspellers

samen zorgen voor een significante proportie van de variantie in het percentage van personen uit de buurt ($f(9, 708) = 7.54, p < .001/2$). Na controle voor opleiding, geslacht en leeftijd blijkt het percentage van niet-westerse etniciteiten een significante negatief effect te hebben voor het percentage van personen uit de buurt ($b = -.193, p = .067/2$). Dit houdt in dat wanneer het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt toeneemt, het aantal personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk afneemt. Aan de hand van deze resultaten kan hypothese één niet worden bevestigd. Zo blijkt dat een toename van het percentage niet-westerse etniciteiten in de buurt leidt tot een afname van personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk voor Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond. Hypothese twee kan aan de hand van deze resultaten wel worden bevestigd. Het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt leidt ertoe dat er minder personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk zitten van Nederlanders zonder een migratieachtergrond.

De verschillen tussen Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond zijn niet langer significant na controle voor opleiding, leeftijd en geslacht ($b = 4.420, p = .152/2$). De verschillen tussen Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond zijn na controle voor opleiding, leeftijd en geslacht, wel significant ($b = 6.491, p = .077/2$). Wanneer het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt nul is nemen Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond 6.49 procent meer personen uit de buurt op in het persoonlijke netwerk dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. Na controle voor opleiding, leeftijd en geslacht zijn er geen significante verschillen gevonden voor het effect van percentage niet-westerse etniciteiten in de buurt voor Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond ($b = .241, p = .132/2$; $b = .057, p = .747/2$). Het effect van percentage niet-westerse etniciteiten in de buurt op het percentage van mensen uit de buurt blijkt niet te variëren voor etnische groepen.

Opleiding en leeftijd blijken significante voorspellers, geslacht daarentegen blijkt geen significante voorspeller te zijn voor de verschillen van personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk. Middelbaaropgeleiden hebben 5.92 procent minder mensen uit de buurt in het persoonlijke netwerk ($b = -5.917, p = .011/2$). Dit verschil is groter tussen hoger opgeleiden en lager opgeleiden. Hoger opgeleiden hebben 12.63 procent minder mensen uit de buurt in het persoonlijke netwerk ($b = -12.626, p < .001/2$). Voor leeftijd blijkt dat naarmate men ouder wordt, er minder personen uit de buurt voor het persoonlijke netwerk worden geselecteerd ($b = -.354, p = .001$).

Tabel 2. Regressiemodel voor het verband tussen het percentage niet-westerse etniciteiten in de buurt en het percentage van personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk.

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Constante	34,596***	32,329***	31,643***	39,714***
Percentage niet-westerse etniciteiten^a	,019	-,096	-,244*	-,193*
Nederlander zonder migratieachtergrond		Ref	Ref	Ref
Nederlander met een Turkse migratieachtergrond		8,048**	6,483*	4,420
Nederlander met een Marokkaanse migratieachtergrond		8,686**	10,046**	6,491*
Interactie				
Nederlander met een Turkse migratieachtergrond * Percentage niet-westerse etniciteiten			,347*	,241
Nederlander met een Marokkaanse migratieachtergrond * Percentage niet-westerse etniciteiten			,104	,057
Leeftijd^a				-,354***
Man				-2,496
Opleiding				
Laagopgeleid				Ref
Middelbaaropgeleid				-5,917**
Hoogopgeleid				-12,626***
R²	.000	.015**	.023*	.087***

Noot: ^a = gecentreerde variabelen

*=p<.05; **=p<.01; ***=p<.001 (tweezijdig getoetst)

5.2 Etnische samenstelling van het persoonlijke netwerk

In de tweede regressie wordt de relatie tussen het werkloosheidspercentage in de buurt en de etnische samenstelling van het persoonlijke netwerk onderzocht aan de hand van hypothesen drie en vier. Hypothese drie stelt dat het werkloosheidspercentage in de buurt een negatief effect heeft op de etnische diversiteit van het persoonlijke netwerk. Hypothese vier stelt dat werkloosheid in de buurt een sterker negatief effect heeft op de etnische diversiteit van het persoonlijke netwerk voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond dan voor Nederlanders zonder migratieachtergrond. De gevonden resultaten zullen worden weergegeven in tabel drie.

Na het uitvoeren van de regressie blijkt uit model één dat het werkloosheidspercentage in de buurt een significante voorspeller is voor het percentage personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk ($b = -.651$, $p < .001/2$). Wanneer het werkloosheidspercentage in de buurt toeneemt, neemt het percentage van personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk af. De toename van R^2 in model twee is significant ($F_{\text{change}}(2, 714) = 53.22$, $p < .001/2$, $R^2 \text{ change} = .13$). Het toevoegen van de twee dummyvariabelen voor etniciteit leidt tot een significante verbetering van het regressiemodel. 13 procent van de variantie in de samenstelling van het persoonlijke netwerk kan verklaard worden door de etniciteit van de respondent. De drievoorspellers samen zorgen voor een significante proportie van de variantie in het percentage van personen uit de buurt ($F(3, 714) = 43.21$, $p < .001/2$).

Na controle voor etniciteit in model twee blijkt het werkloosheidspercentage in de buurt geen significante voorspeller te zijn voor het percentage van personen in het persoonlijke netwerk met dezelfde afkomst ($b = -.074$, $p = .613/2$). De verschillen tussen Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond blijken significant. Wanneer de groepen met elkaar worden vergeleken blijkt dat Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond 20.37 procent minder personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk hebben dan Nederlanders zonder migratieachtergrond wanneer het werkloosheidspercentage nul is ($b = -20.367$, $p < .001/2$). Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond hebben 27.71 procent minder personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk dan Nederlanders zonder migratieachtergrond wanneer het werkloosheidspercentage nul is ($b = -27.711$, $p < .001/2$).

De toename van R^2 in model drie is significant ($F_{\text{change}}(2, 712) = 2.51$, $p = .082/2$, $R^2 \text{ change} = .006$). Het toevoegen van de twee interactievariabelen leidt tot een significante verbetering van het regressiemodel. 0.6 procent van de variantie in de samenstelling van het persoonlijke netwerk kan verklaard worden door de interactievariabelen. De voorspellers

samen zorgen voor een significante proportie van de variantie in het percentage van personen uit de buurt ($F(5, 712) = 27.04, p < .001/2$). Na het opnemen van de interactievariabelen in de regressieanalyse, blijkt uit model drie dat het werkloosheidspercentage in de buurt een significante voorspeller is voor het percentage van personen in het persoonlijke netwerk met dezelfde afkomst ($b = -.327, p = .077/2$). Dit duidt op een correlatie tussen het werkloosheidspercentage in de buurt en etniciteit. De verschillen tussen Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond blijven significant ($b = -21.560, p < .001/2$). Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond hebben 21.56 minder personen van dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk dan Nederlanders zonder migratieachtergrond wanneer het werkloosheidspercentage in de buurt nul is. Ook de verschillen tussen Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond blijven significant ($b = -29.563, p < .001/2$). Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond hebben 29.56 procent minder personen van dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk dan Nederlanders zonder migratieachtergrond wanneer het werkloosheidspercentage in de buurt nul is. Deze verschillen zijn iets sterker geworden.

Het effect van het werkloosheidspercentage in de buurt is $-.327$ voor Nederlanders zonder migratieachtergrond, 0.656 voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en 0.708 voor Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond. Het effect van het werkloosheidspercentage is groter voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond dan voor Nederlanders zonder migratieachtergrond ($b = .656, p = .062/2$). Het verschil in effect is $.329$. Het effect van werkloosheid in de buurt verschilt niet voor Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond ($b = .708, p = .107/2$).

De toename van R^2 in model vier is niet significant ($F_{\text{change}}(4, 708) = .995, p = .410/2, R^2 \text{ change} = .005$). Het toevoegen van de controlevariabelen leidt niet tot een significante verbetering van het regressiemodel. Wel blijkt dat de voorspellers samen zorgen voor een significante proportie van de variantie in het percentage van personen uit de buurt ($f(9, 708) = 15.47, p < .001/2$).

Na controle voor opleiding, leeftijd en geslacht blijkt de relatie tussen het werkloosheidspercentage in de buurt en het percentage van personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk niet langer significant ($b = -.263, p = .162/2$). Werkloosheid in de buurt heeft dus geen effect op het percentage van personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk. Aan de hand van deze resultaten wordt hypothese drie verworpen. Het werkloosheidspercentage in de buurt heeft geen effect op de etnische diversiteit van het

persoonlijke netwerk. De verschillen tussen Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond blijven na controle significant. Na controle blijkt dat Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond 22.81 procent minder personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk hebben wanneer het werkloosheidspercentage in de buurt nul is ($b=-22.807$, $p<.001/2$). Voor Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond geldt dat zij 30.5 procent minder personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk hebben dan Nederlanders zonder migratieachtergrond wanneer het werkloosheidspercentage in de buurt nul is ($b=-30.494$, $p<.001/2$). Het interactie-effect voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond blijft significant ($b=.585$, $p=.099/2$). Het effect van het werkloosheidspercentage in de buurt is sterker voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond dan voor Nederlanders zonder migratieachtergrond. Het interactie-effect voor Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond blijft insignificant ($b=.667$, $p=.131/2$). Naar aanleiding van deze resultaten kan hypothese vier deels bevestigd worden. Zo blijkt inderdaad dat het effect van werkloosheid een sterker effect heeft voor het persoonlijke netwerk van Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond dan voor Nederlanders zonder migratieachtergrond. Dit geldt niet voor Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond.

De controlevariabele opleiding blijkt alleen significant voor hoger opgeleiden. Hoger opgeleiden hebben 4.72 procent minder personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk dan lager opgeleiden ($b=-4.724$, $p=.061/2$). De controlevariabelen leeftijd en geslacht blijken geen significante voorspellers te zijn ($b=.097$, $p=.390/2$; $b=-.668$, $p=.735/2$).

Tabel 3. Regressiemodel voor het verband tussen het werkloosheidspercentage en de etnische samenstelling van het persoonlijke netwerk.

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Constante	83,816***	90,278***	89,858***	93,034***
Werkloosheidspercentage^a	-,651***	-,074	-,327*	-,263
Nederlander zonder migratieachtergrond		Ref	Ref	Ref
Nederlander met Turkse migratieachtergrond		-20,367***	-21,560***	-22,807***
Nederlander met Marokkaanse migratieachtergrond		-27,711***	-29,563***	-30,494***
Interactie				
Nederlander met Turkse migratieachtergrond * werkloosheidspercentage			,656*	,585*
Nederlander met Marokkaanse migratieachtergrond * werkloosheidspercentage			,708	,667
Leeftijd^a				,097
Man				-,668
Opleiding				
Laagopgeleid				Ref
Middelbaaropgeleid				-3,090
Hoogopgeleid				-4,724*
R²	,027***	,154***	,160*	,164

Noot: ^a= gecentreerde variabelen.

*=p<.05; **=p<.01; ***=p<.001 (tweezijdig getoetst)

6. Discussie en conclusie

6.1 Demografische samenstelling van het persoonlijke netwerk

In dit onderzoek is getracht de samenstelling van het persoonlijke netwerk te onderzoeken aan de hand van twee buurtfactoren. Allereerst is er gekeken naar een mogelijk verband tussen het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt en het percentage van personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk. Aan de hand van de theorie van Kalmijn werd verwacht dat Nederlanders zonder migratieachtergrond minder personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk opnemen wanneer er sprake is van een hoog percentage niet-westerse etniciteiten in de buurt. Deze verwachting is bevestigd. Voor Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond werd verwacht dat zij meer personen uit het persoonlijke netwerk opnemen wanneer er sprake is van een hoog percentage niet-westerse etniciteiten in de buurt. Deze verwachting is niet bevestigd doordat blijkt dat een verhoogd percentage van niet-westerse etniciteiten er niet voor zorgt dat het percentage van personen uit de buurt toeneemt. Het percentage van personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk neemt juist af naarmate het percentage van niet-westerse etniciteiten in de buurt toeneemt. Wat wel is gevonden is dat Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond meer personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk hebben dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. Er zijn geen verschillen gevonden tussen Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond.

De gevonden resultaten kunnen mogelijk verklaard worden aan de hand van het vertrouwen dat mensen hebben in elkaar. Zo blijkt uit onderzoek dat het vertrouwen van mensen afneemt naarmate de etnische diversiteit toeneemt (Fieldhouse & Cutts, 2010). Het vertrouwen in homogene buurten is dan ook hoger dan het vertrouwen in heterogene buurten wat van invloed kan zijn of men personen uit de buurt voor het persoonlijke netwerk selecteert. Nu blijkt dat het vertrouwen in de medemens hoger is voor Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond dan voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond (SCP, 2016). Dit zou kunnen verklaren waarom Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond meer personen uit de buurt selecteren dan Nederlanders zonder migratieachtergrond en dat er geen verschil is voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Na controle voor opleidingsniveau is er uit de resultaten naar voren gekomen dat lager opgeleiden meer mensen uit de buurt in het persoonlijke netwerk opnemen dan middelbaar- en hoger opgeleiden. Uit onderzoek van Gesthuizen, Scheepers, Tolsma en van der Meer (2009) blijkt dat het hebben van een lager opleidingsniveau vaak samengaat met het sterker

ervaren van een gemeenschapsgevoel in de buurt. Hoger opgeleiden daarentegen ervaren vaak minder gevoelens van gemeenschap in hun buurt (Gesthuizen et al., 2009). Hoger opgeleiden nemen ook vaker deel aan activiteiten buiten de buurt dan lager opgeleiden (Beckhoven & Kempen, 2002). Dit zou kunnen verklaren waarom hoger opgeleiden minder personen uit de buurt selecteren voor het persoonlijke netwerk. Verder blijkt dat wanneer de leeftijd van de respondent stijgt, zij steeds minder personen uit de buurt in het persoonlijke netwerk opnemen. Er zijn geen verschillen gevonden tussen mannen en vrouwen.

6.2 Etnische samenstelling van het persoonlijke netwerk

In dit onderzoek is ook gekeken naar het verband tussen het werkloosheidspercentage in de buurt en het percentage van personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk. Aan de hand van de etnische competitietheorie en de sociale identiteitstheorie werd verwacht dat het werkloosheidspercentage in de buurt een negatief effect heeft op de etnische diversiteit van het persoonlijke netwerk. Deze verwachting is niet bevestigd. Zo blijkt het werkloosheidspercentage in de buurt de verschillen tussen de persoonlijke netwerken niet te kunnen verklaren. Verder werd verwacht dat het werkloosheidspercentage in de buurt een sterker negatief effect had op de etnische diversiteit van het persoonlijke netwerk voor Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond dan voor Nederlanders zonder migratieachtergrond. Deze verwachting is deels bevestigd. Zo blijkt het werkloosheidspercentage in de buurt een sterker effect te hebben voor Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond in vergelijking met Nederlanders zonder migratieachtergrond. Voor Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond is dit niet gevonden. Verder is uit de resultaten gebleken dat Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond minder personen met dezelfde afkomst in het persoonlijke netwerk hebben dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. De persoonlijke netwerken van Nederlanders zonder migratieachtergrond zijn dus homogener gebleken dan de persoonlijke netwerken van Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond.

Mensen die gelijkenissen vertonen zullen elkaar eerder voor het persoonlijke netwerk selecteren dan mensen die geen gelijkenissen vertonen (Kandel, 1978). Doordat Nederlanders met een Turkse migratieachtergrond en Nederlanders met een Marokkaanse migratieachtergrond er dezelfde religieuze opvattingen op nahouden, kan verondersteld worden dat deze twee groepen elkaar eerder selecteren voor het persoonlijke netwerk dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. Aan de hand hiervan zou verondersteld kunnen worden dat, ondanks dat mensen een voorkeur hebben voor andere uit de eigen groep,

Nederlanders met een Turkse en Marokkaanse migratieachtergrond elkaar eerder zullen selecteren voor het persoonlijke netwerk dan Nederlanders zonder migratieachtergrond. Op deze manier zou verklaard kunnen worden waarom de persoonlijke netwerken van Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond meer etnisch divers zijn dan de persoonlijke netwerken van Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Voor opleidingsniveau geldt dat lager opgeleiden een meer homogeen samengesteld persoonlijk netwerk hebben dan hoger opgeleiden. De verschillen tussen hoger en lager opgeleiden kunnen mogelijk verklaard worden doordat hoger opgeleiden relatief vaker in contact komen met Nederlanders zonder migratieachtergrond doordat ze op de werkvloer veel Nederlanders zonder migratieachtergrond tegenkomen (Martinovic et al., 2009). Er zijn geen significante verschillen gevonden tussen middelbaaropgeleiden en lager opgeleiden. Verder zijn er geen verschillen gevonden tussen mannen en vrouwen. Ook is er geen relatie gevonden voor leeftijd.

6.3 Beperkingen en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Beperkingen van het onderzoek zijn dat er maar twee buurtfactoren worden onderzocht. Zo is onduidelijk welke andere buurtfactoren de persoonlijke netwerk mogelijk nog meer beïnvloeden. Volgend onderzoek zou mogelijk het opleidingsniveau van de buurt mee kunnen nemen om te kijken of naast de individuele effecten van opleidingsniveau, er ook op buurniveau effecten te vinden zijn. Een tweede beperking van dit onderzoek is dat er geen onderscheid wordt gemaakt tussen eerste en tweede generatie Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse achtergrond. Naar aanleiding van de resultaten blijken er wel verschillen te zijn voor leeftijd. Naarmate iemand ouder wordt, worden er minder personen uit de buurt geselecteerd voor het persoonlijke netwerk. Vervolgonderzoek zou een onderscheid kunnen maken tussen de eerste en de tweede generatie. Een derde beperking van dit onderzoek is dat in dit onderzoek alleen Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse migratieachtergrond zijn meegenomen in de analyses. In vervolgonderzoek zou er gecontroleerd kunnen worden voor meerdere etniciteiten. Zo blijkt bijvoorbeeld dat lager opgeleiden negatiever zijn tegenover niet-westerse etniciteiten dan tegenover westerse etniciteiten. Daarnaast zijn lager opgeleiden negatiever tegenover etnische groepen uit Islamitische landen dan tegenover etnische groepen uit Christelijke landen (Koster & van der Waal, 2014). Wanneer andere etnische groepen mee worden genomen zou dit kunnen leiden tot andere resultaten voor de samenstelling van het persoonlijke netwerk.

7. Referentielijst

- Beckhoven, E. V., & Kempen, R. V. (2002). Het belang van de buurt. De invloed van herstructurering op activiteiten van blijvers en nieuwkomers in een Amsterdamse en Utrechtse buurt. Geraadpleegd van <http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/27585>
- Bond, R. M., Fariss, C. J., Jones, J. J., Kramer, A. D. I., Marlow, C., Settle, J. E., & Fowler, J. H. (2012). A 61-million-person experiment in social influence and political mobilization. *Nature*, 489, 295-298. DOI:10.1038/nature11421
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (Z.j.) Begrippen. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/begrippen?tab=p#id=persoon-met-een-niet-westerse-migratieachtergrond>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2005). Bevolkingstrends: statistisch kwartaalblad over de demografie van Nederland. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/288C8035-40B6-4A97-98C8-791EC56D9363/0/2005k3b15pub.pdf>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2008) Opleidingsniveau. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/artikelen/nieuws/2008/16/bijna-evenveel-hoogopgeleide-als-laagopgeleide-nederlanders/opleidingsniveau>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2017, 14 februari). *Werkloosheid naar herkomst*. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2017/07/werkloosheid-naar-herkomst>
- Crano, W. D., & Seyranian, V. (2007). Majority and minority influence. *Social and Personality Psychology Compass*, 1(1), 572-589 DOI: 10.1111/j.1751-9004.2007.00028.x
- Dagevos, J. (2009). *Ruimtelijke concentratie van niet-westerse migranten: achtergronden, gevolgen en aangrijpingspunten voor het beleid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd van http://www.platformslavernijmonument.nl/pdf/Bjlage_SCP_bij_Integratiebrief.pdf
- Driessens, K & van Regenmortel, T. (2006). Bindkracht in armoede: Leefwereld en Hulpverlening. Geraadpleegd van <https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=ohCPDDWfajkC&oi=fnd&pg=PA15&dq=veerkracht+en+armoede&ots=d2IYqGRaSh&sig=nDHIHGIRk7YLnNGLQaHJG83W0oo#v=onepage&q=veerkracht%20&f=false>
- Ellen, I. G., & Turner, M. A. (1997). Does neighborhood matter? Assessing recent evidence. *Housing policy debate*, 8(4), 833-866. DOI:10.1080/10511482.1997.9521280

- Fieldhouse, E., & Cutts, D. (2010). Does diversity damage social capital? A comparative study of neighbourhood diversity and social capital in the US and Britain. *Canadian Journal of Political Science/Revue canadienne de science politique*, 43(2), 289-318. DOI:10.1017/S0008423910000065
- Fisher, D. (2005). *Persoonlijke netwerken voor Dummies: pocketeditie*. Geraadpleegd van https://books.google.nl/books?id=_gbXF4fIUmwC&printsec=frontcover&hl=nl&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Fone, D., Dunstan, F., Lloyd, K., Williams, G., Watkins, J., & Palmer, S. (2007). Does social cohesion modify the association between area income deprivation and mental health? A multilevel analysis. *International Journal of Epidemiology*, 36(2), 338-345. DOI:10.1093/ije/dym004
- Fowler, J. H., & Christakis, N. A. (2008). Dynamic spread of happiness in a large social network: longitudinal analysis over 20 years in the Framingham Heart Study. *Bmj*, 337, a2338. DOI: 10.1136/bmj.a2338
- Van Gaalen, R., & Kazemier, B. (2015). Kwaliteit van leven in Nederland. (2015 redactie) Den Haag: CBS. Geraadpleegd van <http://hdl.handle.net/11245/1.510654>
- Gesthuizen, M. (2006). Determinanten van armoede: macro-economische omstandigheden, huishoudenskenmerken, gemeente en de buurt. *Mens & Maatschappij*, 82(4), 309-331. Geraadpleegd van <http://sfx.library.uu.nl/utrecht?sid=google&aunit=M&aulast=Gesthuizen&atitle=Determinanten+van+armoede:+macroeconomische+omstandigheden,+huishoudenskenmerken,+gemeente+en+de+buurt&title=Mens+en+Maatschappij&volume=82&issue=4&date=2006&spage=309&issn=0025-9454>
- Gesthuizen, M. J. W., Scheepers, P. L. H., Tolsma, J., & van der Meer, T. W. G. (2009). De invloed van lands-, gemeente-en buurtkenmerken op sociaal kapitaal: Putnam's hypothese getest in Europa en Nederland. Geraadpleegd van <http://hdl.handle.net/2066/76833>
- Giatti, L., Barreto, S. M., & César, C. C. (2010). Unemployment and self-rated health: neighborhood influence. *Social Science & Medicine*, 71(4), 815-823. DOI: 10.1016/j.socscimed.2010.05.021
- González, K. V., Verkuyten, M., Weesie, J., Poppe, E. (2010). Prejudice towards Muslims in the Netherlands: Testing Integrated Treat Theory. *British Journal of Social Psychology* 47(4), 667-685. DOI: 10.1348/014466608X284443
- De Graaf, Paul M., Matthijs Kalmijn, Gerbert Kraaykamp, Christiaan W. S. Monden (2010).

- The NETHERLANDS Longitudinal Lifecourse Study (NELLS Wave 1). Dataset. Tilburg University & Radboud University Nijmegen, Netherlands.
- De Graaf, Paul M., Matthijs Kalmijn, Gerbert Kraaykamp, Christiaan W. S. Monden (2010). Design and content of the NETHERLANDS Longitudinal Lifecourse Study (NELLS). Research report. Tilburg University & Radboud University Nijmegen, Netherlands.
- Huiberts, A.M.P. (2002). *Individualisme en collectivisme in de adolescentie studies onder Nederlandse, Marokkaanse en Turkse jongeren* (Proefschrift). Geraadpleegd van <https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/820/full.pdf?sequence=7&isAllowed=y>
- Huijnk, W., Dagevos, J., Gijsberts, M., Andriessen, I. (2015). Werelden van verschil: Over de sociaal-culturele afstand en positie van migrantengroepen in Nederland. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau. Geraadpleegd van https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2015/Werelden_van_verschil
- Huijnk, W. J. J., Gijsberts, M. I. L. & Dagevos, J. J. (2010). Toenemende integratie bij de tweede generatie? Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd van <https://www.rug.nl/research/portal/files/14664710/2010-HuijnkW-Toenemende.pdf>
- Kalmijn, M. (1998). Inter-marriage and homogamy: Causes, patterns, trends. *Annual review of sociology*, 24(1), 395-421. DOI: 10.1146/annurev.soc.24.1.395
- Kandel, D. B. (1978). Homophily, selection and socialization in adolescent friendships. *American Journal of sociology*, 84(2), 427-436. DOI:10.1086/226792
- Kleinhans, R. J., & Bolt, G. (2010). Vertrouwen houden in de buurt: Verval, ervaring en collectieve zelfredzaamheid in stadsbuurten. Geraadpleegd van <http://kks.verdus.nl/upload/documents/Onderzoeksrapport%20-&20Vertrouwen%20houden%20in%20de%20buurt.pdf>
- De Koster, W., & van der Waal, J. (2014). Botsende opvattingen over etnische diversiteit en sociale orde: Hoe zijn verschillen tussen lager- en hogeropgeleiden te verklaren?. In Bovens, M., Dekker, P. & Tiemeijer, W. (red.), *Gescheiden werelden? Een verkenning van sociaal-culturele tegenstellingen in Nederland*, 165-190. Geraadpleegd van <http://hdl.handle.net/1765/77146>
- Kramer, A. D. I., Guillory, J. E., & Hancock, J. T. (2014). Experimental evidence of massive-scale emotional contagion through social networks. *National Academy of Sciences*, 111(29), 8788-8790. DOI:10.1073/pnas.1320040111
- Van der Laan Bouma-Doff, W. (2004). Begrensd contact: De relatie tussen ruimtelijke

- segregatie van Nederlanders met een migratie achtergrond en de mate van contact met autochtonen. *Mens en Maatschappij*, 79(4), 348-366 Geraadpleegd van http://en.aup.nl/wosmedia/542/vol_79_no_4_-_begrensd_contact.pdf
- Ladin, K. (2008). Risk of late-life depression across 10 European Union countries: deconstructing the education effect. *Journal of aging and health*, 20(6), 653-670. DOI:10.1177/0898264308321002
- Lin, N. (2000). Inequality in social capital. *Contemporary sociology*, 29(6), 785-795. DOI: 10.2307/2654086
- Manevska, K., van der Waal, J., Achterberg, P. H. J., Houtman, D., & de Koster, W. (2010). 'Sommigen zijn gelijkter dan anderen': Economisch egalitarisme en verzorgingsstaatschauvinisme in Nederland. *Sociologie*, 6(1), 3-25. Geraadpleegd van <http://hdl.handle.net/1765/26140>
- Martinovic, B. (2011). Informele interetnische contacten in Nederland: Een overzicht van bestaan studies en suggesties voor vervolgonderzoek. *Migrantenstudies*, 2. Geraadpleegd van <http://www.migrantenstudies.nl/wp-content/uploads/MS-2011-NR2-P184-194.pdf>
- Martinovic, B., Van Tubergen, F., & Maas, I. (2009). Changes in immigrants' social integration during the stay in the host country: The case of non-western immigrants in the Netherlands. *Social Science Research*, 38(4), 870-882. DOI: 10.1016/j.ssresearch.2009.06.001
- McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual review of sociology*, 27(1), 415-444 DOI: 10.1146/annurev.soc.27.1.415
- Meuleman, B., & Billiet, J. (2003). De houding van Vlamingen tegenover 'oude' en 'nieuwe' migranten: diffuus of specifiek?. *Vlaanderen gepeild!*, 137-176. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Geraadpleegd van <https://lirias2repo-kuleuven-be.proxy.library.uu.nl/bitstream/handle/123456789/197921/Vlaanderen+gepeild+2003.pdf;jsessionid=DE46375404D2859C660220AF2022519C?sequence=1>
- Mollenhorst, G. W. (2009). *Networks in contexts: How meeting opportunities affect personal relationships* (Proefschrift). Geraadpleegd van <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/33616>
- Pettigrew, T. F. (1998). Intergroup contact theory. *Annual review of psychology*, 49(1), 65-85. DOI: 10.1146/annurev.psych.49.1.65

- Phinney, J.S., Ferguson, D.L. & Tate, J.D. (1997) Intergroup attitudes among ethnic minority adolescents: A causal model. *Child Development* 68(5), 955-969 DOI:10.1111/j.1467-8624.1997.tb01973.x
- Podolny, J. M., Baron, J. N. (1997). Resources and relationships: Social networks and mobility in the workplace. *American sociological review*, 62(5), 673-693. DOI: 10.2307/2657354
- Van der Poel, M. G. M. (1993). *Personal networks: A rational-choice explanation of their size and composition* (Proefschrift, Katholieke Universiteit Nijmegen). Geraadpleegd van http://repository.uibn.ru.nl/bitstream/handle/2066/145554/mmubn000001_169775593.pdf
- Ross, C. E., & Wu, C. L. (1996). Education, age, and the cumulative advantage in health. *Journal of health and social behavior*, 37(1), 104-120. DOI: 10.2307/2137234
- Sampson, R. J., Raudenbush, S. W., & Earls, F. (1997). Neighborhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science*, 277(5328), 918-924. DOI: 10.1126/science.277.5328.918
- Santiago, C. D., Wadsworth, M. E., & Stump, J. (2011). Socioeconomic status, neighborhood disadvantage, and poverty-related stress: Prospective effects on psychological syndromes among diverse low-income families. *Journal of Economic Psychology*, 32(2), 218-230. DOI: 10.1016/j.joep.2009.10.008
- Scheepers, P., Gijsberts, M., & Coenders, M. (2002). Ethnic exclusionism in European countries. Public opposition to civil rights for legal migrants as a response to perceived ethnic threat. *European sociological review*, 18(1), 17-34 DOI:10.1093/esr/18.1.17
- Schelling, T. C. (1971) Dynamic models of segregation. *The journal of Mathematical Sociology*, 1(2), 143-186 DOI:10.1080/0022250X.1971.9989794
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2016). Hoger opleidingsniveau migranten leidt amper tot betere arbeidsmarktpositie. Geraadpleegd van https://www.scp.nl/Nieuws/Hoger_opleidingsniveau_migranten_leidt_amper_tot_betere_arbeidsmarktpositie
- Soltis, S. M., Agneessens, F., Sasovova, Z., & Labianca, G. J. (2013). A social network perspective on turnover intentions: The role of distributive justice and social support. *Human Resource Management*, 52(4), 561-584. DOI:10.1002/hrm.21542.
- Sterckx, L., Dagevos, J., Huijnk, W., & van Lisdonk, J. (2014). *Huwelijksmigratie in Nederland: Achtergrond en leefsituatie van huwelijksmigranten*. Den Haag: Sociaal en

- Cultureel Planbureau. Geraadpleegd van
https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2014/Huwelijksmigratie_in_Nederland
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behaviour. In S. Worchel & W. G. Austin (Eds.). *Psychology of intergroup relations*. Chicago: Nelson-Hall.
- Tesser, P.T.M., and C.S. van Praag 1995, Rapportage Minderheden 1995. Concentratie en Segregatie (Rijswijk: Sep) In Eldering, L. (2006). *Cultuur en opvoeding*. Lemniscaat Publisher.
- Tijhuis, M. A. R., Flap, H. D., Foets, M., & Groenewegen, P. P. (1992). Netwerken in Nederland. Een onderzoek naar persoonlijke netwerken van Nederlanders. *Mens en maatschappij*, 67(1), 5-22. Geraadpleegd van: <https://rjh-ub-rug-nl.proxy.library.uu.nl/MenM/article/view/13758/11262>
- Van Tubergen, F., & Volker, B. (2015). Inequality in access to social capital in the Netherlands. *Sociology*, 49(3), 521-538. DOI:10.1177/0038038514543294
- Verkuyten, M. & Thijs, J. (1999). Nederlandse en Turkse jongeren over multiculturalisme: Cultuurbehoud, aanpassing, identificatie en groepsdiscriminatie. *Sociologische Gids*, 46(5), 407-425.
- Vervoort, M. H. M., Scholte, R. H. J., & Scheepers, P. L. H. (2008). Allochtonen in de klas. De relatie tussen de proportie allochtonen in de klas, vriendschappen en interetnische attitudes van adolescenten. *Migrantenstudies* 24(2), 128-148 Geraadpleegd van <http://hdl.handle.net/2066/73553>